

Ивана Б. Спасовић^[1]

Архив САНУ
Београд (Србија)

УДК 271.222(497.11)-722.51:929 Герман, српски патријарх(044)

Оригинални научни рад

Примљен: 05/03/2021

Прихваћен: 13/04/2021

doi: 10.5937/napredak2-31173

Девет писама патријарха Германа Анђелића

Сажетак: У Архиву САНУ у Београду чува се Заоставштина патријарха Германа Анђелића, који се на челу Карловачке митрополије налазио од 1879. до 1888. године. Посебно вредан и важан део те грађе представљају његова писма. Из њиховог обиља, у овом раду је представљено девет писама, чији садржај показује патријархове погледе на важне појаве из осме и девете деценије XIX века. Овај избор писама говори о искушењима доба патријарха Германа Анђелића, али и о његовој личности, посебно о патријарховом дару за дипломатију. Рад садржи и значајне делове његове биографије.

Кључне речи: патријарх Герман Анђелић, Карловачка митрополија, Аустроугарска, Босна и Херцеговина

Патријарх Герман Анђелић (1822–1888) рођен је као Григорије Анђелић у Сремским Карловцима. Отац му се звао Павле и био је парох Саборне карловачке цркве, а мајка Ана, рођена Шероглић. Гимназију и богословију је завршио у Сремским Карловцима, права и филозофију студирао је и завршио у Пешти и Шарошпатаку, а положио је и адвокатски испит (Krestić, 2006, 672–673).

Замонашио га је маја 1848. архимандрит крушедолски Прокопије (Ивачковић) у манастиру Гргетегу. Тада је добио монашко име Герман. У чин јерођаконa рукоположио га је горњокарловачки епископ Евгеније (Јовановић). Када се црквена општина у Трсту обратила митрополиту Јосифу Рајачићу с молбом да

им пошаље ђаконa, избор је пао на јерођаконa Германа. Он је тада, према речима патријарха Јосифа, говорио српски, „славонски“, немачки, латински и „одд чести“, мађарски језик. Постао је ђакон храма Светог Спиридона и учитељ у Трсту (Krestić, 2006; Vasin, 2014, 18, 22, 29–39, 44, 56, 61).

По повратку у Карловце, постао је професор, па ректор Богословије, а затим прошао пут од архиђаконa, преко архимандрита, до епископа Бачке епархије (1869). Тада је преминулог патријарха Самуила Маширевића заменио Прокопије Ивачковић, који је насилно пензионисан, па је Герман Анђелић 1879. постављен за администратора Карловачке

[1] ivana.spasovic@sanu.ac.rs

митрополије (цар је одбио да именује епископа Теофана Живковића) (Sava, 1996, 131–132).

Патријарх Герман Анђелић је сарађивао са царем Францем Јозефом, краљем Миланом Обреновићем, хрватским бановима Пејачевићем и Хедерваријем и нотабилитетима др Светислава Касапиновића, а био је противник Уједињене омладине српске, Светозара Милетића, Српске народне слободоумне странке и новина *Застава* и *Браник*. Не сасвим праведно, то је одредило Анђелићево место у историографији. Архимандрита Илариона Руварца прогнао је из Сремских Карловаца у Гретег. Помагао је Јована Грујића Јоту, уредника Српског народа и др Стевана Павловића, власника и уредника *Нашеј годџа*. Објављивао је текстове у *Pesti Naplo*, *Budapesti Hirlap*, *Besegu*, *Оџаџдини*, *Виговдану* (Jerić, 2019, 143, 272–292; Krestić, 2013, 415–417; Vasin, 2014, 72, 170, 273–274, 281).

Био је царско-краљевски тајни саветник, члан Патроната Новосадске и Карловачке гимназије, члан Матице српске, посланик фрушкогорских манастира на Благовештенском сабору 1861, учесник многих народно-црквених сабора, члан просветних и других одбора из области културе.

Са свог спахилука у Даљу, патријарх Герман је упућивао стипендије (благодџанија), пензије, прилоге појединцима, добротворним задругама, струковним удружењима. Свештеничко-удовичком фонду у архидијецези оставио је 40.000, а професорском пензионом фонду Карловачке гимназије 60.000 круна. Са братом Стеваном, који је био прота, приложио је 162.500 форинти за подизање зграде Карловачке

гимназије. Њој је поклонио и своју библиотеку. Из Задужбине браће Анђелић, патријарха Германа и његовог брата протојереја-ставрофора Стевана Анђелића, пароха митровачког, 1891/1892. подигнута је нова зграда Богословије у Карловцима. Из ове заоставштине нови патријарх Георгије Бранковић подигао је конвикт – интернат за свештеничку и учитељску децу (Petrović, 2005, 58, 110; Karanović, 2007, 242–243).

Одликован је Орденом Св. Саве и аустријском Гвозденом круном првог степена.

Заоставштина патријарха Германа чува се у Народној библиотеци Србије и Архиву САНУ (АСАНУ) у Београду. Историчар Алекса Ивић издвојио је део грађе и предао је Народној библиотеци, а други део, који обухвата и Заоставштину др Милана Димитријевића, сачуван је захваљујући академику Василију Крестићу, управнику АСАНУ. Та грађа је захваљујући породици Георгијевић из Руме, рођацима др Милана Димитријевића, сакупљена, а у овај архив је доспела 1987. године.

Заоставштина патријарха Германа (АСАНУ, Историјска збирка, 14501) садржи патријархова документа и писма, акта цара Франца Јозефа (1849–1916) о Карловачкој архиепископији, развојачењу Банатске војне границе и питању шума у њој, преписку с највиђенијим европским личностима XIX века, нарочито онима са простора Аустроугарске и Кнежевине/Краљевине Србије, документа о личностима српске политичке и, уопште, јавне сцене у Угарској, извештаје парохија, молбе и захвалности за стипендије ученика, честитке, дописе о политичким приликама у Србији.

Осим честитки на избору за патријарха 1879, као и оних за 40 година монаштва 1888, најчешћи поводи за обраћање патријарху Герману биле су молбе за благодејанија (стипендије) и захвалности на тој и другој материјалној помоћи, коју је упућивао српским породицама са целог простора Хабзбуршке монархије. Надзирао је рад свештенства у свим епархијама, будно пратио политичка збивања и утицао на њихов ток, али и посредовао у решавању приватних спорова, неретко и у препорукама за запошљавање, од места економа, до професорских и високих црквених и државних звања.

Искључив у ставовима, захтеван и строг, патријарх Герман је остављао утисак сурове особе. Политички противници, окупљени углавном око *Заставе* и *Браника*, сматрали су да је превише близак Бечу и Пешти, а јаз између две струје временом је само продубљиван. Сујете, црквени разлози и страначка острашћеност често су постављани изнад интереса српског народа у Аустроугарској. Превиђана је патријархова улога у очувању српских привилегија и црквено-школске аутономије у околностима мађаризације, која је уследила после Аустро-угарске нагодбе 1867, Закона о народностима из 1868. и развојачења Банатске границе 1872. године. Преписка патријарха Германа показује и да је био племенит, частан, образован, родољубив и духовит човек.

Из обиља писама која су део Заоставштине патријарха Германа у АСАНУ издвајамо десетак из којих је могуће упознати патријархове погледе на важне историјске појаве. Настајала

су у раздобљу од почетка 1879. до краја 1887, и послата су из Беча, Будимпеште, Сан Рема, с Крфа и из Глајхенберга. Није познато коме су упућена, али је извесно да су сва послата на исту адресу, вероватно др Милану Димитријевићу (1844–1901), професору историје у Карловачкој гимназији, који је био „десна рука“ патријарха и уживао његово највише поверење (Капановић, 2007, 242–243). Димитријевић је ова писма издвојио у засебну фасциклу и тиме посебно скренуо пажњу на њих.

Прва три писма се односе на прилике у Босни настале после Берлинског конгреса, аустроугарске окупације и успостављања Земаљске управе, која је задирала и успостављање митрополита. Признат и угледан у највишим круговима Хабзбуршке монархије, патријарх Герман је повео задивљујућу дипломатску борбу. Он пише: „Беч дере на једну, Пешта на другу страну. Која ће страна превагнути – не знам. Ја не бих желео да се стање оно створи које је преко дотичне цркве наше, премда је ипак боље него ли што је ово овде код нас данас. Како би’ ја хтео стање то за сад да је у Босни, познато Вам је“ (подвукао патријарх Герман, прим. И. С.).

Друга три писма представљају одговор Германа Анђелића на његов избор за патријарха, који је изазвао буру у јавности. Дотадашњи патријарх Прокопије Ивачковић насилно је пензионисан 1879, а цар је одбио да именује епископа Теофана Живковића, те је за администратора Карловачке митрополије изабран Герман Анђелић. Између осталог, он пише: „Ви знате да је мени најмање стало до моје

личности; што ми годи, то је то да ће цела наша ствар морати, ако Бог даде, поћи путем оним ког ми желимо и за који војујемо већ толико година.“

Преостала три писма настала су у последњој години патријарховог живота и на његовим путовањима у Сан Ремо, на Крф и у Глајхенберг. Иако болестан, бринуо је о стању Митрополије у Сремским Карловцима, али и слао оштре поруке противницима, које назива „нечастивим“.

Осим темама важним за Карловачку митрополију и положај Срба у Угарској, патријарх Герман бавио се и питањима Краљевине Србије, новим околностима насталим после аустроугарске окупације Босне и Херцеговине, својим односом с највишим великодостојницима

Двојне монархије и њеним положајем у односу на остале европске силе.

Бодрио је сараднике, помагао онима за које је процењивао да су тога вредни, а подсмеху извргавао лење, дрске и неморалне људе. Из писама се назире патријархова ерудиција, дар за писање и високе вредности до којих је држао: „јак дух, бистар ум и родољубиво срце“, као и то да је деловао, како он каже, „предострожно, за мање белаја са односним велесилама“.

Писма су писана ћиричним писмом и преписана су дословно, а датуми су наведени по Грегоријанском календару. Рукопис патријарха Германа изузетно је тежак за читање, што можда указује на његову необичну личност, али свакако представља изазов за историчаре.

Беч, 16. фебруар 1879.^[2]

Љубезни господине (тиче се Босне)

– изоставивши што је за изостављање –

Виша места, као и највише, слажу се с нама у нечему, али при изведењу тога, из узрока што је политични хоризонт још непрестано магловит, мора се јако предострожно поступати за имати мање белаја са односним велесилама. Корак од нас учињен одобрава се, а држим да би се одобрило кад би корак подобни учињен био и од стране свештенства и народа дотичног. Тиме би се овострани тугаљиви положај у многом олакшао.

У том правцу ваљало би, дакле, и приватно и публично дејствовати на односне и то начином мудрим. Да нам је патријарх (Прокопије Ивачковић, прим. И. С.) јачег духа и бистријег ума на срећу, па и родољубивијег срца, посао би био олакшан. Ал' овако морамо се помагати сами како и на колико се може.

[2] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-1.

У сврху горњу прилажем Вам један чланак за „Србски народ“. У духу тога, ваљало би још кој пустити у свет.

За сад о свему толико, а кад се кући вратим – подробније.

Ја јесам с љубави Ваш искрени Герман.

Пешта, 20. октобар 1880.^[3]

Љубезни господине,

Данас сам био код Славија^[4] и имао сам разговора о Босни. Казао сам му како мислим да се послује. Између осталог, видети сам могао да се нагиње, а тако ће и бити, да Сава^[5] (Косановић) буде изабран на место митрополита Антима Сарајевског. Разлог је политичке природе. Неки би ради били првог епископа поставити са стране друге, стога да не буде ларме: Турци намећаше Грке, а ови сад опет и Швабе и Мађаре. Разлог овај има доста за све.^[6]

Од Славија сам пошао Хајмерлу^[7] и Калају^[8] који су ради са мном да говоре о истом предмету, али нисам могао приступити што беше код њега други неки, а мени не би до чекања. Отићи ћу им други пут.

Слави ће ме посетити у намери да даље претреса са мном ствари тицајући се босанске цркве.

Његово величанство^[9] примаће бечке у 12, а нас у 1 сат идућег понедељника и задржаће се овде неко време.

[3] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-2.

[4] Јозеф Слави (1818–1900), политичар, председник угарске Владе 1872–1874. године.

[5] Сава Косановић (1839–1903), митрополит дабробосански 1881–1885. године.

[6] После окупације БиХ, у Аустроугарској су предузете мере на прилагођавању православне цркве потребама нове управе и 1880. закључена је конвенција са Цариградском патријаршијом којом је предвиђено је да цар именује нове митрополите (дабробосанског, зворничко-тузланског и захумско-херцеговачког). Они су добијали плату од прихода које је убирала Земаљска управа. Наредне, 1881. године смењен је сарајевски митрополит Антим и на његово место именован Сава Косановић, кога је 1885. наследио Ђорђе Николајевић. (Madžar, 1982, 39; Krestić, Spasović, 2016, 89–90).

[7] Барон Хајнрих фон Хајмерле (1828–1881), министар спољних послова Аустроугарске 1879–1881. године.

[8] Бењамин Калај (1839–1903), аустроугарски генерални конзул у Београду 1868–1875, аустроугарски министар финансија и на челу Земаљске управе у Босни и Херцеговини 1882–1903. године.

[9] Аустријски цар Франц Јозеф (1849–1916).

И код (мин.) президента^[10] бих двапут, али у седницама, данас тражећи га не нађох га у дому.

Финанс. министар^[11], код кога данас бих, рече ми да је Сабор одбијен, а ја сам му на то рекао да сам потпуно с тим задовољан и да сам Влади за то захвалан.

Је ли доле експедирано не знам, али из речи његових видим да је Министарски савет ствар прошла.

Будите здрави с Вашима.

Ја јесам с љубави Ваш искрени Герман.

Будимпешта, 31. октобар 1880.^[12]

Љубезни господине,

Калај ме је јуче писмено известио да ће између 9 и 10 сати изјутра к мени доћи на преговоре неке јамачно у ствари цркве наше у Босни.

Беч дере на једну, Пешта на другу страну. Која ће страна превагнути – не знам. Ја не бих желео да се стање оно створи које је преко дотичне цркве наше, премда је ипак боље него ли што је ово овде код нас данас. Како би' ја хтео стање то за сад да је у Босни, познато Вам је.

(Ја сам с др Радићем^[13] и правио односно устројство за босанску православну цркву.)

Свакојачко ћу настојати да се што скорије прекраја, па било на једну, другу, ил' на трећу страну, јер овако се у Босни даље трпети не може као што је под управом садањих фанариота., који нити главе, нити срца и душе имају за оно на шта су по позиву и положају своме упућени. Ја ћу због тога скочити вечерас у Беч, да с Краузом поведем реч. Два дана бавићу се овде, за то време неће имати посла. У Беч ме гони и предстојећа свадба престолонаследника^[14]; рад сам био с вештаком једним или

[10] Калман Тиса (1830–1902), политичар, председник угарске Владе 1875–1890. године.

[11] Бењамин Калај.

[12] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-3.

[13] Др Емилијан Радић, свештеник и писац.

[14] Рудолф Франсис Карл Јозеф, војвода од Аустрије, син аустроугарског цара Франца Јозефа и војвоткиње Елизабете Баварске. Оженио се 1881. белгијском принцезом Стефани, добили су ћерку Елизабету Марију од Аустрије.

другим ставити се у договор због Адресе, како да се калиграфише и укоричи. Ја би рад штогод лепог истесати, трошка за то не жалећи.

Ја јесам с љубављу Ваш искрени Герман

Будимпешта, 24. мај 1881.^[15]

Љубезни господине,

Јавио сам Вам да ћу данас у ствари имати разговора. Ова се ствар тиче именованга администратора иза смрти патријарха Ивачковића. Тако је и било. Ја сам ствар свршио онако како што сам држао да је с правог гледишта коректно и то оно што је за сада најнужније; остало (постављање патријарха) оставио сам свом времену и, кад то дође, онда ће следовати друго с којим сам такође начисто.

Ваше писмо добио сам по повратку из Будима. Све означено имао сам на уму. У многом не разилазимо се. Кад дођем доле саопштићу Вам потоње. Писмом се не да све предати.

Будите задовољни саопштеним уопште из кога ћете моћи можда и извести ближа и потоња. Не умирајте духом. Ја се данас још највише смејем нашим силом наметнутим коловођама, смејем се њиховом краткоумљу. Мњашће бити мудри, објурођеша!...

Ја јесам с љубави Ваш искрени Герман

Будимпешта, 28. мај 1881.^[16]

Љубезни господине,

Пред што пођох у седницу добијем на басамаци Ваше писмо с прикљученом молбеницом у пројекту. (Предлог како да се у тадањим околностима постави патријарх.) У седници не могах саопштења проучити, тим мање седница не трајаше дуже од неколико минута. Пређох у доњу кућу, одох на галерију и тамо начето сврших.

[15] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-4.

[16] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-5.

Док дођем доле, прошетаћемо ствар свестрано, па и углавити: е да ли је нужно и опортуно чинити га ил' не, пошто Вам нека будем преопштио, која се не дају папиру поверити.

Мени још једно преостаје; а то је да предстанем цару.

Ја сам се спремио како да му, односно с чиме да му предстанем.

Видим какав ће утисак учинити, од кога ће зависити све; јер, верујте ми, није лажна она стара изрека: *Ad nutum regis componitur totus orbis*. Па тако и у самом оном конституционалном добу. Ко има очи, тај то увиђа. У листу ваљало би рекапитулирати гатања којекква по новинама од дана самрти патријарха па до данас, као и неке хвале којима се неки ваде и свести их на праву вредност, односно ништавност.

Будите здрави Вашем искреном Герману

Беч, 14. новембра 1881.^[17]

Љубезни господине,

Данас бих на аудијенцији, а бих и на обеду. Његово величанство имало је милост и по обеду са мношћом говорити.

Данас је овамо Трефорт^[18] дошао. И с њиме сам имао дивана, као и с други његови кругови.

И резултатом можете потпуно задовољни бити па се окренуле даље ствари ма како.

Ви знате да је мени најмање стало до моје личности; што ми годи, то је то да ће цела наша ствар морати, ако Бог даде, поћи путем оних ког ми желимо и за који војујемо већ толико година.

Задатак мога овде бављења и тумачења креташе се управо и највише око ствари наше...

Не заборавите на *pastorales*...

Будите добре воље, као што сам и сам.

Ја јесам са љубављу Ваш искрени Герман

[17] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-6.

[18] Аугуст Трефор (1817–1888), угарски министар просвете 1872–1907.

Сан Ремо, 13. април 1887.^[19]

Љубезни господине!

Budapesti Szemle донео је неки дан повелики један чланак под насловом: „Пет година из живота српске цркве“.

У томе описује стање цркве и борбу Синода и Сабора за време од како сам ја на престољу патријаршијском, до свршетка лањскога Сабора.

Најглавније је то да у кратко (у изводу) износи на јавност садржај представке моје, којом је пропраћен синодални операт од године 1882.

Хоће ли од стране нечастивих и од стране Нашег доба на тај чланак рефлектирати? Не знам, ал' свакојако требало би узети чланак тај на нишан и прорешетати га фино – објективно – *absque ulla ira et studio*.

Будите с кумом здрави.

Герман

Крф, 19. децембар 1887.^[20]

Љубезни господине,

Примих цењено писмо Ваше с прилогом у пола седам кад позваше на објед. Прилог задржавам јер видим да нуждан није...

Ракија се може продати по цени означеној; ал' за готове новце само, који би се имали предати економу.

Препоручите архимандриту (Бранковићу^[21]) да пази на ред и дисциплину уопште, а протођакону (Лемајићу) да врши нотаријске послове приљезно, а не одгађа, јер одгађањем све више себи посла задаје, а и себи мање угледа прибавља...

Ја заборавих напоменути, а економ се није јамачно сетио да даде 5 форинти на свеће о Св. Николи у цркву.

[19] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-7.

[20] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-8.

[21] Георгије Бранковић (1830–1907), епископ темишварски 1882–1890, архиепископ карловачки и патријарх српски 1890–1907. године.

Тутори су га требали опоменути нек' даде сад, па о Св. Стевану, кад ми је мати свечарица опет.

Протођакон (Лемајић) нека сондира прво игумана беочинског својим начином, би ли хтео закалуђерити Опачића, потоњег епископа новосадског; ако не, онда нек' сондира кувеждинског, а по нужди најпосле и прибиноглавског, па ми резултат не пропустите јавити у своје време ради мога даљег равнања.

Ја јесам с љубављу Вашим и Вам свака блага од свеблагот искрено
желећи Герман

Глајхенберг, 12. август 1888.^[22]

По прочитању операта пригнутог, изволите аутору операт вратити и отписати му у смислу примедби ових да исправи исправити се, односно изоставити се по мом схватању имајућа, учинивши га том приликом внимателна и на привјетије Божићне од 1886. којим се руше свеколике тврдње Стојачковић^[23], у ноти својој примио као готов новац, јер јереј рече: Да, чудне глупости од човека!

Герман

Закључак

Патријарх Герман Анђелић био је на челу Карловачке митрополије осамдесетих година XIX века. Његова писма одају патријархову природу, а можда и развејавају предрасуде о њој. Оспораван и од савременика и у историографији, патријарх Анђелић је уживао поштовање и оних који се с њим нису слагали и,

несумњиво, остављао јак утисак на све који су га познавали. Мада је упамћен као контроверзна особа, Анђелић је оставио дубок траг у очувању црквено-школске аутономије Срба у Угарској. Преписка патријарха Германа обухвата личности које су уживале углед у Аустроугарској монархији и Краљевини Србији и имале утицај на ток историјских догађаја, па су у раду дати и основни подаци о њима. Избор писама посвећен

[22] АСАНУ, Историјска збирка, Заоставштина патријарха Германа Анђелића, 14501/XIV-9.

[23] Александар Стојачковић (1822–1893), историчар и политичар.

је ставовима Германа Анђелића о приликама у Босни и Херцеговини после Берлинског конгреса и целокупном деловању Карловачке

митрополије. Вештина с којом је патријарх Герман Анђелић наступао може да послужи као пример успешног вођења дипломатије.

References / Литература

- Arhiv Srpske akademije nauka i umetnosti (ASANU), *Historical collection, Legacy of Patriarch German Andjelic*, 14501/XIV-1-9; [In Serbian]
- Vasin, G. (2014). *Patriarch Georgije Brankovic and his times*. Novi Sad. [In Serbian]
- Jerić, M. K. (2019). *“Vladinovci” Serbs: Serb politicians in the Kingdom of Hungary, supporters of the Hungarian Government*. Beograd. [In Serbian]
- Karanović, M. (2007). Dr Milan Dimitrijević (1844–1901). In: *Dictionary of Serbian Biography of the Matica Srpska*, vol. 3 (D–Z). Novi Sad: Matica srpska [In Serbian]
- Krestić, Đ. V. (2006). German Andelić. In: *Dictionary of Serbian Biography of the Matica Srpska*, vol. 2 (V–G). Novi Sad. [In Serbian]
- Krestić, Đ. V. (2013). *Serbs in the Kingdom of Hungary 1790–1918*. Novi Sad. [In Serbian]
- Krestić, Đ. V., Spasović, B. I. (2016). *Societies of their times*. Beograd. [In Serbian]
- Madžar, B. (1982). *The movement for religious and education autonomy of the Serbs in Bosnia and Herzegovina*. Sarajevo. [In Serbian]
- Petrović, N. D. (2005). *Patriarch Georgije Branković (1830–1890–1907)*. Sremski Karlovci. [In Serbian]
- Sava, episkop šumadijski (1996). *Serb Church Leaders from the Ninth to the Twentieth Century*. Beograd, Podgorica, Kragujevac. [In Serbian]

Ivana B. Spasović

SASA Archive
Belgrade (Serbia)

Nine letters of patriarch German Andjelic

Summary

The Archive of the Serbian Academy of Sciences and Arts is the home of the Legacy of Patriarch German Andjelic, who headed the Karlovac Archbishopric from 1879 to 1888. A particularly important part of the collection are his letters. Out of the Patriarch's copious correspondence, nine letters were selected for their exposition of the Patriarch's views on important issues in the late 19th century. These letters describe the temptations of the times in which Patriarch German Andjelic lived but also give a portrait of his character and especially his gift for diplomacy. This paper also presents important events in his biography.

Keywords: Patriarch German Andjelic, Karlovac Archbishopric, Austria-Hungary, Bosnia and Herzegovina